

minna

Suomalainen Naisliitto ry 1/2025

MARSSILLA TASA-ARVON PUOLESTA.

HELSINKI 8.3.2025

NAISTEN ÄÄNI -ELÄMÄKERTOJA
JO 10 VUOTTA s. 3

RUNOILIJA HELI LAAKSONEN
HURMASI KUULIJAT s. 4

NAISEN ELÄMÄNKAARI s. 9

LEGIOONATEATTERISSA TOIMINTAA
NUORILLE s. 18

ETUALALLA NAISLIITTOLAISIA MARSSILLA: VAS. MALLA HEINO, PIRJO
JULIN, NUPPU ROUHAINEN, HELJÄ MAJAMAA, LIISA RANTAVAARA.

YHDESSÄ LISÄÄ NÄKYVYYTTÄ

KUVA: ANNE KURKI

NAISTEN ÄÄNIÄ
10 VUOTTA

Naisliiton Naisten Ääni -pienois-elämäkertasivusto täyttää 19.3. kymmenen vuotta. Merkkipäivän kunniaksi julkaistiin **Lotta Vuorion** podcasti Naisten äänen ”äidistä” FT **Maritta Pohlista** Suomalaisen Naisliiton facebookissa 4.3.

Naisten Ääni -sivustolle on kerätty eri puolilta Suomea mittava aineisto naisista, jotka ovat eri tavoin vaikuttaneet lähi- ja laajemmassa piirissä tai joiden toiminnalla on ollut merkitystä itsenäisessä Suomessa. Pienoiselämäkertoja on sivustolla nyt yli 1200. Sivusto on antanut ja antaa edelleen äänen kaikille Suomen naisille.

NAISIASIALLE OMISTETTU
NAISMUSEO SUOMEEN

Suomalainen Naisliitto on päättänyt käynnistää Naismuseo-kartoituksen kärkihankkeenaan. Aloitamme keskustelun ja nostamme tietoisuuteen naisiasialle omistetun museon tarpeellisuuden Suomessa.

Yksin emme ole lähtemässä liikkeelle, vaan aluksi kartoitetaan potentiaaliset kumppanuudet tavoitteen edistämiseksi hankkeen ensimmäisen vuoden aikana. Kumppaneiden tulee edustaa laajasti yhteiskunnan eri sektoreita, niin kulttuurin, tieteen kuin liike-elämän alalta.

Yhteyksiä luodaan kansainväliseen naismuseoiden verkostoon (IAWM), jonka päätehtävänä on tuoda yhteen naisille omistettuja museoita ympäri maailmaa ja puolustaa heidän etujaan.

Puheet teoksi on tie muutokseen!

MINNA CANTHIN PÄIVÄNÄ 19.3.2025

NUPPU ROUHIAINEN
puheenjohtaja
Suomalainen Naisliitto

Suomalaisen Naisliiton toimintasuunnitelmassa vuodelle 2025 keskeisenä painopistealueena on aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaminen yhdessä muiden samanmielisten järjestöjen kanssa, muun muassa Naisjärjestöjen keskusliiton (NJKL) ja sen jäsenjärjestöjen kanssa. Hieno osoitus laajasta yhteisestä ponnistuksesta on Naistenpäivän 8.3. marssi, jota koordinoivat Naisjärjestöjen keskusliitto, Naisasialiitto Unioni ja UN Women. Marssilla oli mukana 130 organisatiota!

ME VAADIMME:
SUUNNAN ON MUUTUTTAVA

Syy marssin järjestämiseen on yhteinen huoli: Tasa-arvo näyttää kulkevan taaksepäin, ja saavutetut oikeudet ovat uhattuna ympäri maailmaa. Me vaadimme yhdessä: Suunnan on muututtava. Tasa-arvon on liikuttava eteenpäin.

Jättimarssi alkoi Senaatintorilta, jossa esiintyivät mm. presidentti **Tarja Halonen** ja Rap-artisti ja aktivisti **Adikia**. Juontajat ja dj opettivat huutoja ja nostattivat tunnelmaa. Sain itse olla mukana marssilla yhtenä huudattajana. Matkan varrelle kerääntyi iso joukko katsojia, joista osa liittyi kulkueeseemme. Ennalta näkemättömän naistenpäivän marssin kyltit vaativat sukupuolten tasa-arvon ja kaikkien naisten ja vähemmistöjen oikeuksien edistämistä. Marssi päättyi Kansalaistorille, jossa esiteltiin yhteinen vetoomus poliitikoille. Loppuosassa tapahtumaa puheenvuoron saivat mm. professori (emerita) **Helena Ranta**, piispa **Mari Leppänen** ja paraolympiaurheilija **Amanda Kotaja**. Yhteinen juhla huipentui Feministisen ajatushautomo Hatun johtajien **Rosa Meriläisen** ja **Johanna Vehkoon Kiroiluun**.

Puheenjohtajalta: Yhdessä lisää näkyvyyttä 2

Naisten Ääni 10 vuotta 3

Murrerunoilija Heli Laaksonen hurmasi Vilkemaalaiset 4

Naisjärjestöjen Keskusliiton uudet vaikuttajanaiset 6

Feminismi on ennen kaikkea järjen ja sydämen asia 7

Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö sr:n sääntömuutoksesta 8

Naisen elämänsä tutkimusten valossa 9

Minna-palkinto jaetaan neljättä kertaa 11

Naisten marssilla tasa-arvon puolesta 12

Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistysten toimintaa kevätkaudella 13

Naapuriäidit-toiminta tukee Suomeen muuttaneiden naisten toimijuutta 17

Legioonateatteri - aitoa välittämistä nuorista sosiaalisen teatterin keinoin 18

Käsityömestari Helena Vaari hakee aiheut luonnosta 20

Kirjan tuotolla tukea vapautuvien naisvankien opiskeluun 21

Kalevalaisten Naisten Liitto teki Louhen luontolopauksen - Liitolla 90-vuotisjuhluvuosi 22

NAISTEN ÄÄNEN PERUSTAMISESTA 10 VUOTTA

”Mikään ei sormia napsauttamalla tapahdu”

TEKSTI: PIRKKO PIETILÄINEN · KUVA: MARJALIISA HENTILÄ

hihtäjälegenda **Siiri Rantanen** ja kirjailija **Kaari Utrio**.

Naisten Ääni -tietokannan toteutuksessa keskeisiä henkilöitä olivat verkkoasiantuntija **Taina Myöhänen**, tohtori Maritta Pohls ja visuaalisen ilmeen laatinut graafikko **Tuija Rannikko**.

MITÄ PUUTTUU?

Vuoden 2018 jälkeen on siirrytty muussa kuin IT-työllä palkkiossa vapaaehtoistyöhön. Yksi tärkeä vapaaehtoinen on **Raili Ilola** Torniossa. Hän syöttää uudet kirjoitukset tietokantaan ja tarkistaa niiden muodollisen oikeudellisuuden.

Naisten Äänen elämäkerta-aineisto on runsas, mutta edelleen kaivataan kirjoituksia etenkin muutamista aihepiireistä. Raili Ilolan mukaan tietokannasta puuttuvat maahanmuuttajat, suomenruotsalaiset, vähemmistöt kuten saamelaiset ja romanit, ammattiyhdistysliikkeissä toimivat/toimineet ja 1900-luvun alun työläisnaiset eri paikkakuntien suurista työpaikoista kuten esim. valtavasta Tampereen puuvillateollisuudesta. Kirsti Ojala lisää listaan nykynaiset, joista toivotaan omaelämäkertoja tai haastatteluihin perustuvia kirjoituksia. Tietokannan tunnetuksi tekemistä on jatkettava mm. näyttelytoimintaa kehittämällä.

12.4.2014 hyväksyttiin vuosien 2014–2017 yhdistysideaksi ”100-vuotias Suomi – naiset näkyviin” -tietokantahanke. ”Luomme yhteistyössä muiden naisjärjestöjen kanssa suomalaista yhteiskuntaa paikallisesti ja valtakunnallisesti rakentaneiden naisten kanssa elämäkertatietokannan, joka julkaistaan osana itsenäisyyden 100-vuotisjuhlintaa 2017.”

Vuonna 2015 Naisjärjestöjen Keskusliitolle myönnetty Jenny ja Antti Wihurin säätiön apuraha saatiin osaksi Naisten Äänen käyttöön. Muita rahoittajia olivat Alfred Kordelinin säätiö, Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö, Suomi 100 Finland -ohjelma sekä Svenska Kulturfonden ja Suomalainen Naisliitto ja sen Helsingin yhdistys. Tärkeitä yhteistyötahoja olivat mm. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS), Työväen Arkisto, NYTKIS ry ja Kalevalaisten Naisten Liitto. Hankkeen suojelijoina toimivat mm.

KEHITYS JA TULEVAISUUS

Alkuvaiheen 2015 - 2019 kirjoituksia kertyi 688, nyt vuoteen 2025 kirjoituksia on kertynyt 1227. Kaikki kirjoitukset tallennetaan SKS:n tietokantaan. Eniten kirjoittanut henkilö on **Kirsti Vähäkangas** Raahesta, joka on kirjoittanut yli 120 elämä-

Maritta Pohls.

NAISTEN ÄÄNI
2015 2025
Naiset näkyviin

www.naistenaani.fi

Naisten Ääni löytyy myös facebookista.
www.facebook.com/naistenaani

Käy Naisten Äänen facebook-sivulla tykkäämässä julkaisuista!
Mitä enemmän fb-tykkäyksiä, sitä enemmän näkyvyyttä! Voit myös kommentoida julkaisuja.

kertaa tietokantaan. Hänet on tästä työstä palkittu kunniakirjalla.

Naisten ääni -verkkojulkaisun 10-vuotismerkkivuoden kunniaksi julkaistiin 4.3. Facebookissa ja Instagramissa Menneisyyden Jäljillä -podcast jaksolla Naisten ääni. Tuottaja **Lotta Vuorio** haastatteli FT Maritta Pohlsia, Naisten äänen suunnittelijaa. Podcastille myönnettiin vuoden 2024 Suomen tiedetoimittajain liiton tiedeviestintäpalkinto.

Naisten Ääni -tietokantaan hankittiin viime vuonna lukuohjelma, eli kirjoituksia voi kuunnella. Nyt kuuntelun lisäksi kirjoituksia voidaan kääntää 29 kielelle – kun ensin valitsee haluamansa tekstin – ja kuunnella sen.

MURRERUNOILIJJA HURMASI VILKEMAALAISET

TEKSTI: MAIJA KAUPPINEN · KUVA: KIRSI SAND

”Hei Maija ja muu naisväki! Kiitos hianost päiväst ja inspiroittevast seurast. Olispa ain yleisö näi lämmin ja hyriseväine.”

Näin murrerunoilija Heli Laaksonen kiitti Vilkemaan Perinnepäivän osanottajia marraskuussa Hämeenlinnan Wetterhoffin Vanhassa kutomossa, jonne hän oli kiirehtinyt Tampereen kirjamesuilta. Eikä turhaan kiitellyt, sillä naiset ottivat Helin hyvin vastaan, hyristen ja taputtaen. Heli palkitsi heidät puhumalla yli tunnin omasta ja isoäitinsä elämästä.

Jo samana iltana sähköpostiini pullahti Helin ansioluettelo ja tiivistelmä hänen mummonsä, halikkolaisen Kerttu Santalan elämästä.

– Kuinka voin olla niin jälkeenjäänyt, etten tiedä Hilja Vilkemaasta mitään, vaikka olen syntynyt Turussa samoin kuin hän, Heli päivitteli puheensa aluksi.

– Mutta murre ei tule äidinmaidosta, vaan ympäristöstä. Minulla on pitkä murrehistoria mukulasta alkaen, sillä äitini syntyi Halikossa, mummoni oli Perniöstä ja isäni Lokalahdella. Lisää lounaissuomalaista yleismurretta opin Turussa 1990-luvulla vanhainkodeissa, joissa kävin öisin pitkiä keskusteluja mammojen kanssa.

Heli opiskeli suomen kielen maisteriksi Turun ja Helsingin yliopistoissa. Sivuaeineena oli viro kieli, jota – ja myöhemmin vähän latviaakin – hän opiskeli myös Tartossa. Ensimmäiset runot saivat alkunsa tuolloin. Luonto- ja ympäristöneuvojaksi hän opiskeli Tuorlassa Livian ammattioppilaitoksessa.

Nykyisin Heli asuu Rauman Lapissa, syvän murteen alueella.

Lyhyehkön johdannon jälkeen Heli Laaksonen siirtyi pääaiheeseen, tosi tarinaan Kerttu-mummonsä elämästä.

– Mummoni oli muonamiehen tytär. Hän ehti käydä koulua vain neljä vuotta, mutta oli kiinnostunut kirjoittamisesta. 1970-luulla hän innostui tekemään muistiinpanoja omasta elämästään.

Näin Kerttu kronikoi lapsuudestaan 13-lapsisessa perheessä: Lapsia siunautui joka toinen vuosi, sillä pillereitä ja muita ehkäisyvälineitä ei ollut. Ei liioin kunnan kaivoa, vaan vesi haettiin kuopasta. Se oli lasten työtä. Isää ja äitiä piti teitillä; selkäänsä sai, jos sanoi sinäksi.

Äitinsä Kerttu menetti 13-vuotiaana tämän hukkuessa poikansa kanssa. Kerttu joutui jättämään koulun, lypsämään potkivia lemmiä, pesemään laudalla perheet pyykkiä ja leipomaan isot taikinat.

Isän mentyä uudestaan naimisiin Kerttu lähti suuren kartanon lapsenpiiaksi. Siellä piti pestä lasten pyykin ohella isännän hikiset paidat, tanssia lasten kanssa ja auttaa sisäkköä. Niinpä kun lähellä avautui karjalon paikka, hän vaihtoi taloon, jossa oli hyvä isäntäväki. Kerttu teki kaikki navettatyöt, oli päivisin ulkotöissä ja auttoi iltaisin emäntää. Rippikoulun hän kävi töiden lomassa, lauloi navetassa virsiä ja otti rippikoulun niin vakavasti, ettei käynyt edes elotansseissa. Hänestä kasvoi roveva nainen, jolla oli 44 numeron kenkä.

Kun Kerttu oli kiertänyt muutaman vuoden Salon seudun taloja, hän rakastui saman talon työmieheen, meni naimisiin ja synnytti kuusi lasta. Kun hänen miehensä vietiin sotaan 1939 lokakuussa, hän joutui sairaalaan angiinamyrkytyksen vuoksi. Pieni poika jäi naapuriin hoitoon, josta hänet vietiin kunnalliskotiin. Siellä poika oppi kävelemään ja lihoi niin, ettei äiti tuntenut häntä sairaalasta päästyään. Koti oli kylmä. Kerttu sai asua muutaman päivän naapurissa, josta kävi taloan lämmittämässä.

Neljänkymmentä vuotta myöhemmin Kerttu on leski ja asuu edelleen yhdessä rakennetussa talossa. Myös järjestötyö kiinnostaa, sillä punaisen viivan vetämisen hän sai perinnöksi vanhemmiltaan. Vaikka Kertun elämä on ollut helpompaa kuin hänen vanhempiansa, työtä hänenkin on pitänyt tehdä, kun kantoisesta metsästä raivattiin Männistön pikkutila.

Kaikki viisi lasta asuvat Turun seudulla, ovat naimisissa ja hyvissä töissä. Heillä on lämpimät asunnot. Eikä lastenlapsien tarvitse opetella isovanhempiensa tavoin kirjoittamista jäiseen ikkunaruuutuun. On paperia ja kyniä, leikkitarvareita, hyvää ruokaa ja vaatteita vähän liikaakin.

– Äidilläni ei ollut housuja, minulla on housut, lapsillani villahousut ja heidän lapsillaan potkuhousut, Kerttu Santala tiivistää neljän sukupolven arjen vuonna 1979 kirjoitetuissa muisteluissa *Ihmiskohtaloita tämän vuosisadan aikana*.

”Otan nyt muutamia ilmeitä, niin saatte hyviä kuvia”, Heli asettui poseeraamaan Wetterhoffin Vanhassa kutomossa.

Kuka **Heli Laaksonen** Ikä 52
Syntymäpaikka **Turku**
Kotipaikka **Rauman Lappi**
Koulutus **filosofian maisteri**
Ammatti **luennoitsija ja murrerunoilija**
Perhe **puoliso**
Harrastukset **suomen murteet, viro ja latvian kieli, lyriikka, pastellivärimaalaukset, metsätretkeily...**
Tunnustukset **33 palkintoa, mm. Kirsi Kunnaksen runopalkinto 2020**

minna 1/2025
Suomalaisen Naisliiton
jäsenlehti

PÄÄTOIMITTAJA
Kirsi Sand

TOIMITUSNEUVOSTO
Kukka Lehmusvirta (pj.)
Pirkko Pietiläinen
Nuppu Rouhiainen
Leena Rönkkö

KIRJOITTAJAT
Ritva Karinsalo
Maija Kauppinen
Pirkko Keskinen
Kukka Lehmusvirta
Heljä Majamaa
Pirkko Pietiläinen
Tuula Riipinen
Tuulikki Ritvanen
Nuppu Rouhiainen
Leena Rönkkö
Kirsi Sand
Marja-Riitta Tervahauta
Tiina Tervaskanto-
Mäentausta

KUVAT
Elena Goleva
Juliana Harkki
Marjaliisa Hentilä
Anne Kurki
Kaisa Lauri
Katja Lösönen
Miia Pakarinen
Hennamaria Rantakeisu
Leena Rönkkö
Kirsi Sand
Janne Sinisalo
Ulla Törne
Vaasa Kalevalaiset

Minna julkaistaan
verkossa 19.3.2025

JULKAISIJA

Suomalainen Naisliitto ry
Aurorankatu 17 A 11
00100 Helsinki

toimisto@
suomalainennaisliitto.fi
suomalainennaisliitto.fi

TOIMITUS

Kirsi Sand

050 337 3352

minna@
suomalainennaisliitto.fi

GRAAFINEN SUUNNITTELU
Mari-Johanna Kettula

ETUKANNEN KUVAT
Kirsi Sand

ISSN 2242-251X
(verkkolehti)

Seuraava Minna
ilmestyy painettuna
paperilehtenä
lokakuussa 2025.

Katri Leino-Nzau.

Silvia Modig, KUVA: JULIANA HARKKI

Naisjärjestöjen Keskusliiton

UUDET VAIKUTTAJANAISET

Naisjärjestöjen Keskusliittoa ovat syksystä 2024 alkaen luotsanneet toiminnanjohtaja Katri Leino-Nzau ja hallituksen puheenjohtaja Silvia Modig.

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA

Naisjärjestöjen Keskusliiton uudeksi toiminnanjohtajaksi nimitettiin vuoden 2024 syksyllä filosofian maisteri **Katri Leino-Nzau**. Hän on aiemmin edistänyt ihmisoikeuksia kehitysyhteistyön parissa ulkoministeriossa ja kansalaisjärjestöissä useissa tehtävissä, viimeksi Suomen World Visionilla, missä hän toimi kansainvälisen työn ohjelmajohtajana.

– Monin tavoin syrjittyjen naisten ja tyttöjen oikeudet ovat kulkeneet työssäni ja sydämessäni kaikissa vaiheissa aina sukupuolentutkimuksen opinnoista lähtien. Koen, että juuri nyt on motivoivaa ja kiinnostavaa siirtyä tekemään naisten ja sukupuolten oikeuksia vahvistavaa työtä Suomessa, totesi Katri Leino-Nzau valituksi tultuaan.

Naisjärjestöjen Keskusliiton vuosikokous valitsi marraskuussa 2024 uudeksi puheenjohtajakseen kaudelle 2025–2027 toimittaja **Silvia**

Modigin, joka on toiminut myös kansanedustajana, Euroopan parlamentin jäsenenä ja Helsingin kaupunginvaltuutettuna. Häntä ehdotti puheenjohtajaksi seitsemän jäsenjärjestöä.

Silvia Modig linjasi keskeisimmiksi tasa-arvohaasteiksi mm. naisvihan ja rasismien sekä verkkovihan.

– Valitettavan usein nuori nainen kieltäytyy poliittisen luottamustoi-
men ehdokkuudesta kertoen syyksi sen, ettei ole valmis kestämaan vihapalautetta, jota nainen politiikassa kohtaa. Tämä näkyy vahvasti sukupuolittuneena vihapuheena esim. naiskansanedustajien ja mieskansanedustajien välillä ja saadun palautteen määrissä.

Silvia Modig näkee myös, että intersektionaalisen lähestymisen puute on tasa-arvotyön kipukohta. Hänen mukaansa kukaan meistä ei ole vain sukupuolensa edustaja vaan olemme yksilöinäkin koko elämän kirjo.

– Matka naiseksi on monenlainen, aina yhtä arvokas. Naiseuden kuvaus on kiitettävästi laajentunutkin viime aikoina ja sillä tiellä meidän tulee jatkaa, Modig linjasi

NAISTEN MARSSI TASA-ARVON
JA NAISTEN OIKEUKSIEN PUOLESTA

Naisjärjestöjen Keskusliiton kevään 2025 suurponnistus oli kansainvälisenä naistenpäivänä 8.3.2025 järjestetty Naisten marssi Helsingissä.

– Olemme jo pidemmän aikaa olleet huolestuneita naisten oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa vastustavien liikkeiden voimistumisesta ja yleistymisestä, sanoo Katri Leino-Nzau.

– Suomi on edelleen EU:n väkivaltaisimpia maita naisille, eikä naisiin kohdistuva väkivalta ole vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Myös tuloerot sekä ammat-

tien ja koulutuksen eriytyminen sukupuolien mukaan johtavat yhä työelämän epätasa-arvoon. Naistenpäivän marssilla halusimme kiinnittää huomion tasa-arvon takapakkii sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti. Luovutimme marssin yhteydessä päättäjille vetoamuksen, jossa vaadimme resursseja naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi, sukupuolten tasa-arvon turvaamiseen työelämässä sekä tasa-arvon vastaisen toiminnan pysäyttämistä, Leino-Nzau kertoo.

– Marssilla halusimme myös osoittaa, että suuri joukko valveutuneita suomalaisia haluaa kääntää tasa-arvon takapakin liikkeeksi eteenpäin.

Naisten marssin järjestivät Naisjärjestöjen Keskusliitto, Naisasia-liitto Unioni ja UN Women Suomi. Tasa-arvon haasteet ovat ilmeiset jatkossakin.

– Kun seuraa maailman tapahtumia ja puheen militarisoitumista, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät todennäköisesti nouse keskeiseksi toiminnan kohteeksi. Toivomme kuitenkin, että esimerkiksi Ukrainassa

saadaan aikaan oikeudenmukainen rauha, jonka rakentamiseen osallistuvat myös naiset ja muut helposti syrjäytetyt ryhmät, toteavat molemmat naiset.

VASTATOIMIA ANTI-GENDER
-LIIKEHDINNÄLLE

Toinen keskeinen haaste on ns. anti-gender liikehdintä. Se tarkoittaa tarkoituseräistä ja suunniteltua toimintaa, jossa eri tahot vastustavat aktiivisesti sukupuolten tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksia. Anti-gender-toiminta näkyy poliittisissa päätöksissä, some- ja muissa medioissa käydyissä keskusteluissa, mutta myös ihmisoikeuksien haastamisessa.

– Olemme huolestuneita siitä, että Suomessa ja maailmanlaajuisesti näitä arvoja ajavat poliittiset puolueet saavat yhä enemmän kannatusta ja että polarisaatiosta on tullut normaali tapa suhtautua asioihin, toteaa Katri Leino-Nzau.

Naisjärjestöjen Keskusliitto pe-

rusti vuonna 2024 yhdessä Helsingin Pride Yhteisön kanssa verkoston Vastavoima Anti-Gender-liikehdinnälle, jonka jäseninä ovat asianparissa toimivat järjestöt ja yliopistotutkijat. Verkosto vahvistaa anti-gender-liikehdinnän vastatoimintaa esimerkiksi jakamalla kokemuksia sekä luomalla yhteisiä toimintamalleja tasa-arvon puolesta.

– Haluaisimme molemmat vahvistaa käsitystä siitä, että yhteiskunnassamme on tehty merkittäviä ja pysyviä tasa-arvon loikkauksia eteenpäin, sanoo Leino-Nzau.

– Näin hiljattain vuoden 1975 ETYK-kokouksesta tehdyn elokuvan The Helsinki Effect. Filmissä ei esiintynyt yhtään naista – joko Suomesta tai kansainvälisesti – missään merkittävässä poliittisessa roolissa. Kun taas viime vuosilta muistamme ns. viisikon, jolloin hetkellisesti Suomea johtivat naiset, ja tämän hetken tilanteen, jossa kansanedustajista 46 % on naisia. Pitkä, tuloksellinen matka on kuljettu Suomalaisen Naisliiton sekä Naisjärjestöjen Keskusliiton perustamisen ajoista.

FEMINISMI ON ENNEN KAIKKEA JÄRJEN JA SYDÄMEN ASIA

Amani Al-mehsen, Naisasialiitto Unionin uusi puheenjohtaja 2025–2026

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA

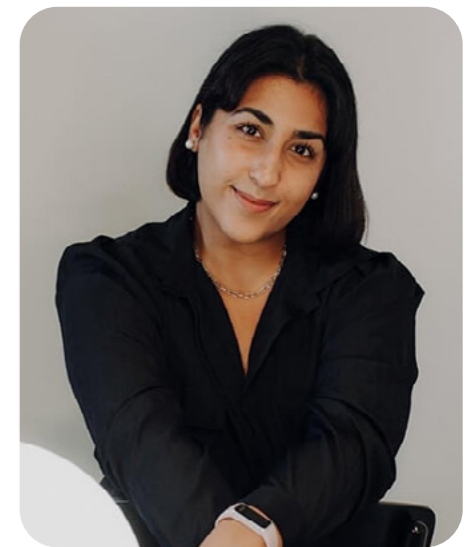
Yksi Suomen vanhimmista edelleen aktiivisista naisjärjestöistä, vuonna 1892 perustettu Naisasialiitto Unioni ry, Kvinnosaksförbundet Unionen rf, sai alkunsa liikkeenä, joka ajoi naisten äänioikeutta ja pääsyä koulutukseen. Sen perustaja ja ensimmäinen puheenjohtaja oli Suomalaisen Naisliitonkin perustaja, koulunjohtaja, kansanedustaja ja maamme ensimmäinen professorin arvonimen saanut nainen, Lucina Hagman. Vanhasta suffragettiyhdistyksestä on kasvanut vuosikymmenten saatossa intersektionaaliseen ja antirasistiseen feminismiin sitoutunut kansalaisjärjestö. Yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa

poistaa naisiin kohdistuva syrjintä, edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa, tehdä naiskulttuuri näkyväksi, laajentaa ja vahvistaa feminismiä sekä yhdistää feministejä.

Naisasialiitto Unionin uudeksi puheenjohtajaksi kaudelle 2025–2026 on valittu **Amani Al-mehsen**.

– Olen Kuopiossa irakilaiseen pakolaisperheeseen aikoinaan syntynyt yhteiskuntatieteilijä, politiikan tutkija, journalisti ja entinen lähihoitaja, kertoo Amani.

– Työskentelen ihmisoikeusasian-tuntijana antirasismien parissa tällä hetkellä. Lisäksi toimin kolumnistin Ylelle ja Me Naisille ja kirjoitan Otavalle esikoisromaaniani, jonka

Amani Al-Mehsen. KUVA: MIIA PAKARINEN

arvioitu julkaisu on syksyllä.

Tämän lisäksi Amani toimii EU:n nuorten neuvonantajaelimessä kansainvälisten kumppanuuksien komissiolle ja komissaarille (Member of the EU Youth Sounding Board) ensimmäisenä valittuna suomalaisena koskaan 4500 hakijan joukosta.

– Olen valtavan liikuttunut ja inspiroitunut paikkani löytämisestä tästä

feminismin upeasta kotipesästä Suomessa. Minulle feminismi on ennen kaikkea järjen ja sydämen asia. Se on elintapa, näkökulma ja ajatusmaailma, joka pyrkii rohkeasti luomaan parempaa maailmaa ja mahdollisuuksia jokaiselle, Amani kertoi tultuaan valituksi uuteen tehtäväänsä.

NAISJÄRJESTÖT
TASA-ARVON PUOLUSTAJIA

Tulevan kevään tärkeimpinä tapahtumina Amani mainitsee Naisten päivän, 8.3.2025, marssin tasa-arvon ja naisten oikeuksien puolesta.

– Se on vuoden suurin ja tärkein tapahtumamme. Sydämellinen kiitos kaikille Naistenpäivän marssiin osallistuneille, läsnäolollanne oli suuri merkitys! Lisäksi meillä ovat keskiössä kevään kunta- ja aluevaltuustoksemme, uutena aluevaltuutuksena Tasa-arvoinen neuvola -hankkeemme, kunniaan liittyvään väkivaltaan rohkea pureutuminen sekä yleisesti naisten oikeuksien ja kehityksen turvaaminen Suomessa ja solidaarisuudessa muiden tahojen kanssa.

TASA-ARVON HAASTEITA
SUOMESSA JA GLOBAALISTI

– **Huolestuttavimpia ilmiöitä** ja haasteita tasa-arvon liittyen ovat varmasti antigender -liikehdintä ja naisten oikeuksien globaali takapakk. Lisäksi erilaisten poliittisten tahojen ja somejättien valta on merkittävää tässä päivässä. Se valuu myös meille Suomeen ja näkyy erityisesti nuorten miesten huolestuttavassa käytöksessä ja asenteissa naisia kohtaan, kuten Nytkis ry:n tuorein tutkimus osoitti, Amani sanoo. – Vihapuhe ja -teot naisia kohtaan vaativat entistä lujempaa puolustamista yhdessä.

Tuore puheenjohtaja haluaakin nostaa esille naisjärjestöjen korvaamattoman roolin tasa-arvon turvaamiseksi ja puolustajana.

– Tätä tavoitetta voi tukea liittymällä jäseneksi tai tukemalla toimintaa muilla tavoin. Feminismin ja tasa-arvon ystäviä kaivataan tässä ajassa, yhdessä meissä on valtavaa voimaa!

OPETUSNEUVOS HILJA VILKEMAAN STIPENDISÄÄTIÖ SR:N SÄÄNTÖMUUTOKSESTA

Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön hallitus on valmisteillut viime elokuusta alkaen säätiön sääntömuutosta.

Keskeisempiä sääntömuutoksen kohteita ovat apurahojen ja avustusten kohteet sekä säätiön hallinnon valinnat.

Säätiöllä on mahdollisuus myöntää apurahoja säätiön sääntöjen edellyttämiin kohteisiin. Säätiö jakaa stipendejä mm. Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistysten jäsenille, jotta he voivat osallistua Minna Canth -seminaareihin, tukee lahjakkaita naisia jatko-opinnoissa ja rahoittaa joka toinen vuosi Minna-palkinnon lahjakkaalle ja menestyneelle naiselle. Sääntöissä edellytetty kolmen Naisliiton jäsenyhdistyksen jäsenen suositusta apurahaa myönnettävälle henkilölle ehdotetaan poistettavaksi.

Sääntöjen mukaan säätiöllä on mahdollisuus tukea Naisliiton toimintoja siten, että ne vastaavat säätiön sääntöissä edellyttämiä tarkoituksia ja toimintoja. Tähän esitetään lisättäväksi Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistykset, joille voitaisiin myöntää tukia samoilla tarkoituksilla kuin Suomalaiselle Naisliitolle.

Säätiön hallintoon esitettävät muutokset koskevat säätiön hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valintakriteerejä. Voimassa olevissa sääntöissä määritellään, että valittavan tulee olla joko Naisliiton hallituksen jäsen tai Helsingin yhdistyksen hallituksen jäsen. Tämä valintakriteeri halutaan poistettavan ja muutettavaksi siten, että säätiön puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tulee olla Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistyksen jäsen. Sama valintakri-

teeri lisättiin koskemaan myöskin Vilkemaan Stipendisäätiön muita hallituksen jäseniä.

Nykyisten sääntöjen mukaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja on valittava hyvin pienestä joukosta. Käytännössä mitään muuta vaihtoehtoa ei ole. Tehtävään halukas ja kyvykäs on aina löydettävä tästä joukosta ja siten, että sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja eivät saa olla samasta yhdistyksestä.

Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö on tänä päivänä iso säätiö, jonka johtaminen edellyttää aikaa, osaamista ja omistautumista. Nykysääntöjen mukainen yhden vuoden toimikausi on tehtävän menestyksekkääseen hoitamiseen aivan liian lyhyt.

Vilkemaan Stipendisäätiön hallitus on käsitellyt ja hyväksynyt kahdessa säätiön hallituksen kokouksessa uudet säännöt, jotka toivotaan hyväksyttävän myös Naisliiton 5.4.2025 kokoontuvassa kevätkokouksessa. Säännöt ovat parhaillaan säätiörekisterissä ennakkotarkastuksessa.

MARJA-RIITTA TERVAHUTA
Opetusneuvos Hilja Vilkemaan
Stipendisäätiö sr:n puheenjohtaja

Tyttövuosista ”kolmanteen ikään” ja vanhuuteen

NAISEN ELÄMÄNKAARI TUTKIMUSTEN VALOSSA

Naisen elämäнкаari tyttöajoista keski-ikään ja vanhuusvuosiin sai monipuolisen valaistuksen Suomalaisen Naisliiton Ajankohtaisseminaarissa Helsingissä 8. helmikuuta. Paikalle Helsinkiin saapuneet yli 80 naisliittolaista saivat nauttia asiantuntijoiden monipuolisista ja ansiokkaista esitelmistä. Tilaisuuden järjesti Naisliiton Helsingin yhdistys.

TEKSTI JA KUVAT: KIRSI SAND

KAKSI VUOSISATAA
NAISTEN ELÄMÄÄ JA ARKEA

Suomen historian professori Kirsi Vainio-Korhonen Turun yliopistosta loi katsauksen suomalaisen naisen elämään 1800-luvulta nykypäivään. Tyttaret saivat opin kotitaloudesta lapsuudenkodissa, ruoanvalmistuksesta kehruuseen, ompeluun ja karjanhoitoon. Ansiotyössä naiset toimivat 1800-luvun alussa palvelusammateissa kuten piikoina, pesijöinä ja kättilöinä sekä mm. kaupustelijoina ja kapakoitsijoina. Vuosisadan lopussa kaupunkilaisnaisen yleisimmät ansiotyöt olivat mm. rakennus-, kutoma- ja tupakkateollisuuden parissa sekä mm. ruokatavarakaupassa. Kunnan koulusivistystä ei tarjottu laajemmin edes säätyläistyöille ennen kuin koulu-uudistus 1860-luvulla toi opettajaseminaarit ja tarjosi naisille mahdollisuuden kansakoulunopettajan koulutukseen. Kolme vuosikymmentä myöhemmin maan kansakoulunopettajista noin runsaat puolet oli naisia. Lopulta v. 1901 naiset saivat täyden opiskeluoikeuden yliopistoihin.

Nykypäivän naiset kouluttautuvat pitkälle. Vuoden 2024 tilaston mukaan työllisiä naisia on Suomessa lähes 1,3 miljoonaa. He ovat vahvasti edustettuina etenkin ter-

Seminaari keräsi suuren joukon naisliittolaisia ajankohtaisen aiheen äärelle. Seminaarin juontaja Anneli Mäkinen kilisti kelloa tilaisuuden alkamisen merkiksi.

veydenhuollon, opetusalan, liiketoiminnan, myyntialan ja hallinnon ammattiteissa.

TYTTÖJEN OSA

Yliopisto-opettaja Elina Laine Turun yliopistosta puhui esitelmässään tyttötutkimuksesta ja tyttöydestä yhteiskunnassa. Tyttöikä on lapsuuden ja nuoruuden rajamaata. Tyttöjen mainetta rakennetaan sosiaalisesti ja kulttuurisesti ja odotukset heijastuvat tyttöjen pukeutumisessa, käyttäytymisessä ja seksuaalisessa ilmaisussa. Tyttöjen seksuaalista kasvamista saattelevat yhteiskunnan moraaliset ja siveelliset näkemykset. Tytöt ovat

kokeneet sukupuolittuneita ja syrjiviä näkemyksiä koulutus- ja työllistymispolullaan. Pisa-keskusteluissa tyttöjen hyviä arvosanoja vähätellään ja ollaan huolestuneita poikien menestyksestä. Tyttöjen ahkeruutta pidetään itsestäänselvytyksenä ja heidän menestyksensä katsotaan johtuvan siitä, että he hyötyvät koulujärjestelmästä. Kuitenkin juuri kymppien tytöt kokevat ahdistusta ja voivat uupua pyrkiäkseen täyttämään odotukset.

TYTÖT AIKUISEN
ROOLISSA HOIVAAJINA

Tytöt aikuisen roolissa ja hoivausuhteen muutos perheessä oli aiheena

Turun yliopiston väitöskirjatutkijan **Kirsi Hokkila** luennoissa. Hän on tutkinut lapsuudessa tapahtunutta hoivasuhteen muutosta. Hoiva on ilmiönä sukupuolittunut, sillä on biologiset, kulttuuriset, poliittiset ja rakenteelliset juuret. Naiset kantavat suuremman osan hoivavastuusta yhteiskunnassa ja perheissä.

Yhteiskunnassamme on jäänyt piiloon ilmiö, jossa alaikäiset, 15-16-vuotiaat tai sitäkin nuoremmat lapset, voivat joutua kantamaan hoivavastuuta jostakusta läheisestään. Usein tapauksiin liittyy jonkun perheenjäsenen pitkäaikaissairaus tai mielenterveysongelmat. Suomessa ollaan vasta heräämässä nuorten hoivaajien tunnistamiseen. Tilanne kuormittaa nuorta hoivaajaa fyysisesti ja emotionaalisesti ja perheen kulussien ylläpito kysyy voimia. Nuori voi myös jäädä vaille tukea ja siten syntyy hoivan vajetta, joka heijastuu kasvuun ja tunne-elämään.

VANHUUSIÄN HOIVA JA ERIARVOISUUS

Ajankohtaisseminaarin jälkimmäisessä osassa syvennyttiin naisen aikuisuuteen ja ikääntymiseen.

Tilastokeskuksen erikoistutkija **Marjut Pietiläinen** loi tilastojen valossa katsauksen suomalaisten naisten kypsän aikuisuuden vuosiin eli ikävuosiin 40–60 vuotta. Prosenttiluvut piirsivät kuvaa muun muassa naisten perhesuhteista, asuinpaikoista, syntyperästä, koulutustasusta, työllisyydestä, ammanteista ja asemasta työelämässä, digitaalisista taidoista, palkkatasosta ja äänestysaktiivisuudesta.

Yliopistotutkija **Lina Van Aerschot** Jyväskylän yliopistosta puhui naisten vanhuusiän hoivasta ja eriarvoisuudesta. Suomessa iäkäämpien määrä kasvaa ja yksin asuminen yleistyy. Hoivan ja avun tarpeen syy on usein muistisairaus. Yksin asuvien määrä on kaksikerkaistunut vuodesta 1990, ja yleisin ryhmä ovat yli 60-vuotiaat naiset. Ympäri vuorokautista hoivaa on yhteiskunnassa vähennetty, sen piiriin pääsevät vain kaikkein huonokuntoisimmat ja yhä enemmän on siir-

1 Kirsi Vainio-Korhonen 2 Elina Laine 3 Kirsi Hokkila 4 Marjut Pietiläinen
5 Lina Van Aerschot 6 Antti O. Tanskanen

rytty tehostettuun palveluasumiseen. Kun pienituloisuus on yleistä erityisesti naisilla, hoivapalvelujen kalleus jättää heidät avun ulkopuolelle. Omaiset paikkaavat julkisten palvelujen hoivavajetta: yli 700 000 työkäistä suomalaista auttaa läheistään. Sopimuksen tehneitä omaishoitajia on n. 50 000 ja puolet heistä yli 65-vuotiaita. Omaishoidon taloudellinen merkitys on suuri: sen arvioidaan tuovan säästöä muissa sosiaali-terveyspalveluissa noin 3 miljardia eu-

roa vuodessa. Kenellä ei omaisia ole lähellä, ajautuu tilanteeseen, jossa ei saa apua kylliksi tai ei lainkaan. Puhutaan suoranaisesta hoivaköyhyydestä ja ilmiötä voidaan pitää sosiaalipoliitiikan epäonnistumisena.

VIREÄ "KOLMAS IKÄ"

Aktiivisesta ikääntymisestä puhui puolestaan tutkimusprofessori **Antti O. Tanskanen** Väestöliitosta. Eläk-

keelle jäädessään suomalaiset ovat periaatteessa hyväkuntoisia ja aktiivisia toimijoita. Puhutaan "kolmannesta iästä" – elinikä on pidentynyt ja terveet vuodet lisääntyneet. Aktiiviset eläkeläiset saattavat jatkaa osa-aikatyötä vielä eläkkeellä ollessaan, he auttavat taloudellisesti ja käytännön asioissa lapsiaan, hoitavat lapsenlapsia ja auttavat muita sukulaisia ja ystäviä. He toimivat järjestöissä ja osallistuvat vapaaehtoistyöhön ja hyväntekeväisyyteen. Ikääntyneistä löytyy siten suuri yhteiskunnallinen voimavara. Suomi on Väestöliiton kautta mukana kansainvälisessä SHARE-ikäntymistutkimuksessa (Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe), jota toteutetaan 28 maassa. Tutkimus on tuottanut vuodesta 2004 lähtien monitieteistä pitkittäisaineistoa yli 50-vuotiaiden henkilöiden terveydestä, taloudesta ja sosiaalisista suhteista.

Kansanlaulaja Laura Reunanen riemastutti tauolta palaavaa yleisöä rehevällä Luonnostonstatus-laulullaan.

AJANKOHTAISSEMINAARIT TOTEUTTAVAT NAISLIITON TARKOITUSTA

Helsingin yhdistyksen puheenjohtaja Heljä Majamaan puheesta Ajankohtaisseminaarissa 8.2.2025.

Vuoden 2023 Ajankohtaisseminaarin teema *Sata naista eduskuntaan* oli kevään eduskuntavaalit. Naisliitto korostaa strategiassaan tavoitetta kannustaa naiset äänestämään – ja äänestämään nimenomaan naista. Vaalivuosina vaalit ovatkin aina jossain muodossa Naisliiton jäsenyhdistysten toimintakalenteereissa.

Vuoden 2024 Ajankohtaisseminaarissa *600 000 Digipudokasta - mitä Suomi tekee* pohdittiin digitalisaation teemaa. Mitä uhkia ja mahdollisuuksia tuo kehitys, jossa yhteiskunnan palvelut siirtyvät yhä enemmän verkkoon ja kasvokkain tapahtuva asiakkaan kohtaaminen vähenee? Teema jatkuu; Naisliit-

toon perustettiin pysyvä Saavutettavuus-toimikunta.

Vuoden 2025 seminaariteema *Naisen elämänkaari* toteutti sekin Naisliiton strategiaa: tukea ja olla mukana naisten elämässä koko naisen elämänkaaren ajan.

Helsingin yhdistyksen ohella muita Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistyksiä – myös nämä jo 1900-luvun alusta toimineita – ovat Tornion, Oulun, Jyväskylän ja Vaasan yhdistykset sekä miltei 100 vuotta myöhemmin perustettu kuopuksemme, Hämeenlinnan yhdistys. Kaikille yhteisenä: ajamme tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden asiaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Olkoon tämä kaari päättymätön.

MINNA-PALKINTO JAETAAN NELJÄTTÄ KERTAA

Suomalainen Naisliitto ry jakaa Minna-palkinnon syksyllä 2025. Minna-palkinto on Opetusneuvos Hilja Vilkemaan stipendisaatio sr:n rahoittama palkinto, jonka Suomalainen Naisliitto jakaa joka toinen vuosi ennalta määriteltäviä palkintokriteerejä noudattaen. Palkinto jaetaan nyt neljättä kertaa.

Minna-palkinto on tarkoitettu tunnustukseksi naisille, jotka Minna Canthin tavoin vaikuttavat eriarvoisuuden vähentämiseen ja edistävät tasa-arvoa teoillaan, puheillaan, aloitteillaan, kirjoituksillaan tai taiteellaan. Vuonna 2025 palkinnon saajina voivat olla yksittäiset ryhmät tai henkilöt. Palkinto on valtakunnallinen, julkisesti jaettava ja kaikille avoin.

Vuoden 2025 Minna-palkinnon valintaperusteina todetaan seuraavaa: Palkittavalla teolla, toiminnalla, aikaansaannoksella, tapahtumalla tai esimerkillä tulee olla yhteiskunnallista merkitystä ja vaikuttavuutta. Lisäksi sen tulee liittyä Suomalaisen Naisliiton strategiaan siten, että se edistää naisten asemaa naisen elämänkaaren kaikissa tai jossain vaiheessa, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.

Palkintoehdokkaista voivat ehdottaa Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistykset sekä jäsenyhdistysten jäsenet 15.5.2025 mennessä. Yhdistyksille on lähetetty hakulomake, yhteystiedot ja tiedot palkintokriteereistä.

Minna-palkinnon saaja julkaistaan Minna Canth -seminaarissa Hämeenlinnassa 5.10.2025.

Suomalainen
Naisliitto

OPETUSNEUVOS
Hilja Vilkemaan
STIPENDISAATIO
SR

Puheenjohtaja Nuppu Rouhiainen

”RAKKAUDELLA
JA RAIVOLLA
KAIKKIEN
NAISTEN
PUOLELLA”

Presidentti Tarja Halonen puhui torintäydelle yleisölle.

Helsinkiiläiset Anneli Mäkinen, Pirjo Julin, Riitta Pesola ja Kukka Lehmusvirta.

Raii Ilo (oik.) oli saapunut marssille Torniósta asti, Kirsi Sand Vaasasta.

Tunnelmia suurelta Naistenpäivän marssilta Helsingissä 8.3.2025. Tapahtuma keräsi n. 10 000 osallistujaa 130 järjestöstä. Senaatintori, Kansalaistori ja kulkureitti täyttyivät tasa-arvon puolustajista. Tapahtumaa koordinoivat Naisjärjestöjen Keskusliitto, Naisasialiitto Unioni ja UN Women.

KUVAT: KIRSI SAND JA PIIRJO JULIN

ALLEKIRJOITA
VETOOMUS

SUOMEN ON PYSÄYTETTÄVÄ TASA-ARVON
TAKAPAKKI JA VAHVISTETTAVA KAIKKIEN
TYTTÖJEN JA NAISTEN ASEMAA - UN WOMEN

SUOMALAISEN NAISLIITON JÄSENYHDISTYSTEN TOIMINTAA KEVÄTKAUDELLA

HÄMEENLINNAN YHDISTYS

Yhteistyötä verkostokumppaneiden kanssa ja syksyn näyttelyn valmistelua

TEKSTI: RITVA KARINSALO · KUVA: LEENA RÖNKKÖ

Hämeenlinnan yhdistyksen 29. toimintakausi on käynnistynyt yhdistystoiminnalle tyypilliseen tapaan vuosikokousvalmistelujen, kuten vuosikertomuksen, tilinpäätöksen ja toimintasuunnitelman, merkeissä. Kirjallisuuspiiri *Minnan Salonki* on aloittanut kevätkauden Finlandia-voittajan Patjim Statovcin kirjaa *Lehmä synnyttää* yöllä pohtien ja analysoiden sekä tunnereaktioita kohdaten. Seuraavaksi paneudumme Aino Kallaksen *Sudenmorsian*-romaniin ja siitä tehtyyn teatteriesitykseen Hämeenlinnan teatterissa.

Yhdistykseen on liittynyt viimeisen vuoden aikana kahdeksan uutta jäsentä. On aika pysähtyä tutustumaan toisiimme, perehtyä Naisliiton historiaan ja aatteeseen sekä nykytoimintaan.

Kunta- ja aluevaaleihin valmistaudumme uusien verkostokumppaneiden kanssa. Olemme lyöttäytyneet yhteen Hämeenlinnan Akateemisten Naisten ja Hämeenlinnan Yrittäjän naisten kanssa. Kutsumme puolueiden naisedustajia keskustelemaan kuntavaaleihin liittyvistä teemoista ja pidämme yllä keskustelua saavutettavuudesta, digipudokkuudesta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä kulttuurin

Hämeenlinnan yhdistys järjesti marraskuun lopussa Viikemaa-päivän Hämeenlinnan vanhassa kutomossa, yhdessä Opetusneuvos Hilja Viikemaa Stipendisäätiön kanssa. Paikalle saapui salintäysi naisliittolaisia.

merkityksestä ja tarjonnasta Hämeenlinnassa.

Yhdistyksen voimavarat keskittyvät lähikuukausina Naisten Ääninäyttelyyn (11.8.-23.8.2025) suunniteltuun ja käytännön asioiden hoitamiseen. Työtä riittää ja onneksi meillä on osaavaa ja sitoutunutta väkeä tekemässä esittelytauluja, kirjoittamassa tekstejä, etsimässä valokuvia, hankkimassa lupia ja materiaaleja. Olette tervetulleita poikkeamaan näyttelyyn elokuussa!

Minnan päivää toukokuussa olemme jäsenten kanssa jo kahtena vuonna peräkkäin viettäneet istahtamalla sään salliessa terassille ja eikö tätä voi jo kutsua perinteeksi. Siis tämä keväänä taas.

Naisliiton syyskokous pidetään Hämeenlinnassa lokakuussa ja seuraava ponnistus meillä on Minna Canth -seminaarin järjestäminen sekä paikallisella tasolla käytäntöjen hoitaminen yhteistyössä liiton hallituksen kanssa.

Jyväskylän osaston kevätkausi 2025 - Taidetta, yhteisöllisyyttä ja inspiraatiota

TEKSTI: TUULA RIIPINEN

Suomalaisen Naisliiton Jyväskylän osasto valmistautuu kevätkauteen 2025 monipuolisella ohjelmalla ja toiminnalla. Osastomme tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden nauttia kulttuurista, taiteesta ja yhteisöllisyydestä.

Kevätkausi käynnistetään taitteen merkeissä maaliskuussa, kun osastomme vierailee Jyväskylän taidemuseossa tutustumassa *Kotien taidetta* -näyttelyyn. Laaja näyttely tuo ensimmäistä kertaa nähtäväksi keskisuomalaisen kotien rakkaimpia taidearteita. Esille pääsevät myös teoksiin liittyvät tarinat ja muistot omistajiensa kertomina.

Ennen pääsiäistä osasto järjestää juusto- ja viini-iltapäivän. Tapahtu-

ma, joka suunnitellaan ja toteutetaan täysin osastomme voimin, on mainio tilaisuus vahvistaa yhteishenkeä. Tapahtuma tullaan järjestämään miljöössä, missä juustot ja viinit luovat herkullisen taustan mukavalle yhdessäololle.

Huhtikuussa osastomme osallistuu Ikääntyvien yliopiston luento-ohjelmaan, jossa tietokirjailija **Anna-Riikka Carlson** kertoo naiskirjailija Eeva Kilvestä. Kilven tuotannossa naiseuden eri vaiheet ja kokemukset ovat keskiössä, tarjoten samastumispintaa ja syvällistä pohdittavaa osallistujille. Tilaisuus on erinomainen mahdollisuus jakaa ajatuksia naisena olemisesta eri elämänvaiheissa – aihe, joka varmasti

puhuttelee meitä kaikkia.

Toukokuu vie meidät elokuvamusiikin maailmaan, kun osallistumme *Elokuvamusiikin lumous* -tilaisuuteen, joka pidetään Alvar Aallon suunnittelemissa Valtiontalon juhlasalissa. Musiikki ja elokuva ovat olleet kautta aikojen voimakkaita tunteiden välittäjiä, ja tapahtuma tarjoaa osallistujille varmasti tunnelmallisen ja mukavan kokemuksen.

Vaikka ajat ovat muuttuneet, olemme myös pyrkineet seuraamaan aikaamme. Viime vuosina erityisesti vanhempien naisten ääni on nousut esiin, ja heidän kokemuksensa ja tarpeet ovat saaneet enemmän huomiota.

Oulun osaston kohokohtia syksyllä 2024 ja suunnitelmia vuodelle 2025

TEKSTI: TIINA TERVASKANTO-MÄENTAUSTA · KUVA: ULLA TÖRNE

Kansainvälinen naisiin kohdistuvan väkivallan viikko käynnistyi yhteistyössä NYTKIKSEN kanssa järjestämällämme ”Valoa ei väkivaltaa” tapahtumalla Oulun entisöidyssä kaupungintalon juhlasalissa 24. marraskuuta 2024. Tilaisuuden avasi Oulun NYTKIKSEN puheenjohtaja **Emma Päckilä**. **Tiina Tervaskanto-Mäentaustan** esityksessä käytiin läpi tutkimustuloksia lähisuhteiden väkivallasta Suomessa. Esitys koostui Euroopan maissa toteutetun sukupuolistuneen väkivallan

tutkimustuloksista Suomen osalta sekä tuoreeltaan julkaistun NYTKIS ry:n tekemän tutkimuksen tuloksia, joka käsittelee miesten mielipiteitä naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Ohjelma jatkui aiheesta käydyllä keskustelulla eri asiantuntijoiden näkökulmasta. Keskustelijat olivat Ensi- ja turvakodista, ODL vanhustyöstä ja Oulun Naisunionista. Tilaisuuden päätteeksi nautittiin Marttojen kahvitarjoilusta.

Kevään 2025 jäsentapahtumamme jatkuvat Höyhtyän Välkkeellä. Toi-

minnan suunnittelussa keskeistä on monipuolinen tarjonta ja vuorovaihtelu. Siten saadaan aktivoitua jäsenkuntaamme ja innostettua uusia jäseniä mukaan. Jatkamme edelleen yhteistyötä järjestö- ja muiden yhteistyökumppaniemme kanssa. Vuoden aikana ovat jäsenistön toiveena hyvinvointiin sekä tasa-arvoon ja naiseuteen liittyvät teemat. Osallistumme tulevien kunta- ja aluevaalien paneeliin, jonka NYTKIS järjestää.

Olemme käynnistämässä Naisten Ääneen liittyvää kaksivuotista

Vuosi 2024 päätettiin Oulussa mukaviin tunnelmiin osallistumalla joulumessuille. Myytävänä oli yhdistyksen jäsenten leipomia joululeivonnaisia sekä käsitöitä ja joulukoristeita.

hanketta. Hankkeen tarkoituksena on kehittää tietokantaan kirjoitettujen naisten esittelyä uudistamalla ja monipuolistamalla näytte-

lyiden toteutusta hyödyntäen mm. uutta teknologiaa. Tulostavoitteena on *Naisten ääni 2.0* -toimintamalli, joka saa vielä paremmin naisten ää-

nen kuuluviin. Tavoitteena on, että Naisten Ääni -tietokannasta kiinnostetaan ja uusia kirjoittajia, lukijoita ja kuuntelijoita saadaan mukaan. Hanketta haetaan mukaan Oulu kulttuuripääkaupunki 2026 -kokonaisuuteen, jonka teemana on ”olemme osa kulttuuria”. Yhteistyökumppaniksi olemme saaneet Oulun ammattikorkeakoulun viestinnän tutkinto-ohjelman. Parhailaan on menossa opiskelijarekrytointi, jotta saamme opiskelijoita osallistumaan mukaan kehittämään ja toteuttamaan hanketta.

Minna Canthin päivän juhla kuuluu osastomme perinteisiin. Tänä vuonna juhla pidetään 22. maaliskuuta. Juhlaan on kutsuttu Suomen toisen naispuolisen nuorisosiainneuvoston arvonnimen saanut **Arja Sutela** kertomaan urastaan naisten, lasten ja nuorten hyväksi. Hän on tehnyt pitkän elämäntyön Oulun ensi- ja turvakodin johtajana ja Nuorten ystävät ry:n pääsihteerinä. Juhlaohjelma tarkentuu vielä lähiaikoina.

Tornion yhdistyksen kevään tapahtumia

TEKSTI: MARJA-RIITTA TERVAHAUTA · KUVA: KAISA LAURI

Tornion yhdistyksen helmikuun jäseniltä vietettiin teemalla *Nainen ja sijoittaminen*.

Asiakkuusasiantuntija **Marjut Alafranti** Pohjolan Osuuspankin Tornion toimipisteestä kertoi sääntämisen aloittamisesta, säästösuunnitelmista eri elämän tilanteissa, rahasto-osuuksista sijoittamiskohteina ja edunvalvonta-asioista sekä perintösuunnittelusta. Hän muistutti myös edunvalvontavaltuutuksesta, joka on hyvä tehdä ajoissa. Säästösuunnitelmista saatiin tietoa rahastosijoituksista ja sijoitusvakuutuksista sekä miten viimeksi mainitut vakuutukset toteutuvat kuoleman jälkeen. Tilaisuuteen oli

Torniolaisia yhdistyksen jäsenillässä

kutsuttu oman yhdistyksen lisäksi muita Torniossa toimivia järjestöjä

kuten Martat, Kalevalaiset ja Tornion Suomi-Unkari-Seuran jäseniä.

Kunta- ja aluevaalit ovat tärkeä osa yhdistyksen kevään ohjelmaa. Yhdistys järjesti kuntavaalipaneelin kansainvälisenä Naistenpäivänä 8.3.2025. Kutsut oli lähetetty Torniossa toimiville eri puolueille. Vaalipaneeliin oli pyydetty puolueita nimeämään nais ehdokas.

Yhdistys järjestää yhdessä Järjestökeskus Sillan kanssa aluevaalipaneelit 25.3.2025 Torniossa ja 26.3.2025 Kemissä. Vaalipaneelisiin kutsutaan mahdollisuuksien mukaan Tornion osalta torniolainen aluevaaliehdokas ja Kemin osalta kemiläinen aluevaaliehdokas ja tietysti naisehdokas.

Minna Canthin ja tasa-arvon päivänä 19.3.2025 on vuorossa Tornion kansalaisopiston järjestämä **Maaret Kallion** luentotilaisuus ”Voimana toivo”, johon on ilmoittautunut lähes 200 henkilöä. Tornion yhdistys vastaa kahvitarjoilusta väliajalla ja tarjoaa Minna Canthin -kakkua osallistujille.

VAASAN SUOMALAINEN NAISKLUBI

Uusi puheenjohtaja katsoo valoisasti eteenpäin

TEKSTI JA KUVA: KIRSI SAND

Vaasan Suomalaisen Naisklubin kevätkausi käynnistyi puheenjohtajan vaihtuessa. Naisklubia kuusi vuotta ansiokkaasti luotsannut puheenjohtaja **Marjatta Björknäs** luovutti yhdistyksen vetovastuun KTM Annemari Vanhaviitakoskelle.

– Sukupolvenvaihdos, Marjatta Björknäs kuvailee hymyillen symbolista kuvaushetkeä, jossa puheenjohtajan nuija vaihtaa omistajaa.

Uusi puheenjohtaja **Annemari Vanhaviitakoski** on innostunut tehtävästä. Hallitustyöskentely on aloitettu reippaasti ja luotu askelmerkkejä toimintavuoteen. Toiminnan tärkeänä osa-alueena on edelleen työ ikääntyneiden hyväksi ja kolmannen sektorin vapaaehtoistoiminta. Edellisen puheenjohtajan aikana aloitettua strategiatyötä jatketaan. Vuoden erityistapahtuma on heinäkuussa, Suomalaisen Naisliiton valtakunnalliset Kesäpäivät Vaasassa. Vaasan Suomalainen Naisklubi vastaa Kesäpäivien ohjelmasta ja järjestelyistä.

Annemari Vanhaviitakoski työskentelee Suomen Yrittäjäopistossa kouluttajana ja hanketyön projektipäällikkönä. Järjestötoiminnasta Annamarilla on runsaasti kokemusta. Hän on toiminut pitkään mm. so-roptimisteissa SI Vaasa Finlandissa ja on osallistunut myös Unionin SI Finlandin toimintaan.

– Pidän naisjärjestötyötä erittäin tärkeänä. Naisten asemaa ja saavu-

Viestikapulan vaihto sukupolvelta toiselle. Kuvassa uusi puheenjohtajan Annemari Vanhaviitakoski (vas.) ja Marjatta Björknäs.

tuksia tasa-arvotyössä ei pidä ottaa itsestäänselvyytenä. Pitää kunnioittaa sitä työtä, jota naisliike on tehnyt Minna Canthin ajoista alkaen. Haluan naisten olevan tasa-arvoisia yhteiskunnassa omilla ansioillaan, kaikilla aloilla. Itse olen kiitollinen, että oman polkuni käännekohtissa on ollut vahvoja, merkittäviä naisia, jotka ovat antaneet minulle tilaisuuksia ja mahdollisuuksia edetä elämässä ja uralla.

Puheenjohtajan tehtävässä Annemaria innostaa klubin aktiivinen toiminta, myös sen 107-vuotinen historia velvoittaa.

– Haluan, että otamme oppia Naisklubin alkuajoista, jolloin yhdistys oli nuori. Toiminnan pohjana on ollut innostus ja yritteliäisyys, jolla on haluttu luoda arvokas vanhuus

yksinäisille naisille. Sama periaate toimii nytkin, mutta rinnalle voisi tuoda myös nuoret, vuosien perintöä unohtamatta, Annemari sanoo.

– Toivon, että voimme luoda kasvun edellytyksiä yhdistyksen tulleille toimijoille. Haluan lisätä yhdistyksen tunnettuutta. Toivon, että saamme mukaan uusia jäseniä, lisää työikäisiä naisia ja jopa nuoria. Klubi voisi olla parhaimmillaan eri-ikäisten naisten toimiessa yhdessä.

Naisklubin tulevaisuuteen Annemari suhtautuu valoisasti.

– Toiminnan kaikki edellytykset ovat olemassa. Yhdistyksen arvokas, yli sata vuotta kantanut toiminta osoittaa Naisklubin elinvoimaisuuden ja luo motivaatiota ja uskoa siihen, että tavoitteet voidaan toteuttaa.

Toiminnanjohtaja Anni Susineva:

NAAPURIÄIDIT-TOIMINTA TUKEE SUOMEEN MUUTTANEIDEN NAISTEN TOIMIJUUTTA

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA · KUVA: ELENA GOLEVA

Naapuriäiti-toiminta on Nicehearts ry:n järjestämää vertaistuellista vapaaehtoistoimintaa eri puolilta maailmaa Suomeen muuttaneille naisille. Nicehearts ry on vuonna 2001 perustettu yhdistys, jonka tavoitteena on mahdollistaa, että tytöt, naiset ja perheet, sukupuolen moninaisuus ja itsemäärittely huomioiden, löytävät oman paikkansa yhteiskunnassa sen tasa-arvoisina ja yhdenvertaisina jäseninä. Yhdistyksen toiminta on saanut alkunsa työille suunnatusta nuorisotyöstä Vantaalla vuonna 2001 ja laajentunut sen jälkeen vaikuttavaksi tyttö- ja naistyöksi myös Espooseen, Helsinkiin ja Lappeenrantaan. Yhteisöalojen myötä kohderyhmä on laajentunut myös perheisiin. Yhdistyksen perustaja ja sen toiminnanjohtaja **Johanna Sjöholm**, joka on tuonut Naapuriäiti-mallin Suomeen Tanskasta, on myös Naisjärjestöjen Keskusliiton hallituksen jäsen.

NAAPURIÄITI ON OMAN KOTOUTUMISPOLKUNSA ASiantuntija

Naapuriäidit-toiminnasta vastaa toimintamallin johtaja **Anni Susineva**, VTM ja sosionomi. Naapuriäidiksi koulutetaan naisia useilla paikkakunnilla.

– Koulutuksemme käyneet maahan muuttaneet naiset toimivat vapaaehtoisina naapuriäitinä, jokainen omalla tavallaan. Naapuriäidit ovat asuneet jo ainakin jonkin aikaa Suomessa ja siten jokainen naapuriäiti on oman kotoutumispolkunsa asiantuntija. Tämän ansiosta he voivat olla tukena erityisesti niille naisille, joiden kotoutuminen on vielä alussa, kertoo Anni Susineva.

Anni Susineva.

Nice hearts®

– Joillekin äideille Naapuriäidit-koulutuksesta saatu todistus on ollut heidän elämänsä ensimmäinen todistus suoritetusta koulutuksesta. Se on lisännyt heidän itseluottamustaan ja rohkeuttaan ja innostanut monia myös jatkamaan opiskelua.

Naapuriäidit järjestävät omaa toimintaa ja tapahtumia ja tekevät myös yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Yhteisöaloissa toimivat Naapuriäidit-kahvilat ovat avoimia ja ilmaisia kahviloita kaikille maahan muuttaneille naisille ja lapsille. Niihin ei tarvitse ilmoittautua etukäteen ja kahvilassa voi keskustelulla suomeksi tai englanniksi. Kahvilan henkilökuntana on Naapuriäi-

dit-koordinaattori ja toimintaa on järjestämässä naapuriäiti-vapaaehtoisia. Lisäksi Naapuriäidit-toiminnan aluekoordinaattorit tukevat vapaaehtoisia ja järjestävät mukavaa virkistystoimintaa. STEA:n rahoittama Naapuriäidit-toimintaa on Helsingissä, Vantaalla, Espoossa, Lappeenrannassa, Imatralla ja Porissa.

Erityisinä onnistumisen hetkinä Anni Susineva mainitsee naisten tarinat -matkat, joissa naisten itseluottamus ja rohkeus on lisääntynyt ja joissa he ovat löytäneet yhteisöjä ja saaneet uusia ystäviä.

– Tavoitteenamme on lisätä iloa ja yhteisöllisyyttä, Anni Susineva sanoo.

Legioonateatterin työpajoissa nuoret harjoittelevat ja valmistautuvat uuden näytelmän ensi-iltaan.

LEGIOONATEATTERI – AITOA VÄLITTÄMISTÄ NUORISTA SOSIAALISEN TEATTERIN KEINAIN

Legioonateatteri ry on kolmekymmentä vuotta Tampereella toiminut sosiaalinen teatteri, jossa yhdistyvät sosiaalityö, kuntoutus ja kunnianhimoinen teatterin tekeminen. Ensimmäisen Minä muistan! -musiikinäytelmän jälkeen Kaarina Suonio suositteli jatkorahoitusta, koska Legioonateatteri oli hyvä esimerkki onnistuneesta erityisnuorisotyöstä, joka rikastaa teatterikenttääkin iskevyydellään.

TEKSTI JA KUVAT: LEENA RÖNKKÖ

Nykyisin Legioonateatteria luotsaavat viime elokuussa yksilötyöntekijästä toiminnanjohtajaksi siirtynyt **Satu Tuomi**, teatteri- ja työpajatoiminnasta edelleen vastaava ryhmäohjaaja **Timo Seppälä** ja toinen alkuperäinen legioonalainen, yksilötyön koordinaattori **Mika Vartia**.

– Meillä jokaisella on jokin oma kytky, sydämen juttu, miksi täällä ollaan, ei vain töissä kahdeksasta neljään, Satu toteaa.

Kouluttautumalla pyritään pysy-

mään ajan tasalla nuorten maailmasta.

– Nyt muunsukupuolisuus on ollut tosi paljon esillä ja olemme yrittäneet sisäistää, mitä kaikkea siihen liittyy. Opimme koko ajan lisää. Entinen ylioppilasteatterilainen ja Savonlinnan teatterin johtajanakin toiminut Timo painottaa sitä, että näytelmä syntyy ryhmälle tärkeistä teemoista.

– Siksi valmiit tekstit eivät oikein sovi meidän teatteriin. Vaikka mo-

net työpajan harjoitukset toimivat terapeutteisesti, vieroksun sitä, että esitykset jäisivät terapia-asteelle. Seuraava ensi-ilta on toukokuussa.

”PAJA ON
IHAN PARASTA”

Legioonateatterin 18-28-vuotiaille työttömille suunnatut työpajat alkavat kaksi kertaa vuodessa ja kestävät puoli vuotta. Paikkoja on vuosittain noin 50. Työpajat toimivat neljänä

päivänä viikossa. Päivät alkavat aamupalalla ja kahvilla, joita seuraa lämmittely ja harjoitukset. Ne jatkuvat lounaan jälkeen ja päivä päättyy lopetusleikkiin. Osallistujat valitaan haastatteluiden perusteella ja useimmat osallistuvat kahteen työpajaan peräkkäin; siten jokaisessa pajassa on puolet aikaisempia ja puolet uusia pajalaisia. Yksilöohjaaja on alkupäivät läsnä tutustumassa ryhmään ja tukemassa ryhmäytymistä. Hän soittaa niille pajalaisille, jotka eivät tule paikalle, yksilökeskusteluita on tarvittaessa.

Tavatessani tammikuussa aloitaneita pajalaisia he kommentoivat kokemuksiaan pajatyöskentelystä näin: – Alussa pelotti avata suuta. – Täällä oppii täsmällisyyttä; kun mä aloitin, mun päivärytmi oli aivan sekaisin. Tämä on vaikuttanut paljon ulkopuoliseen elämäniinkin, hoidan asioita paremmin ja saan tarvittaessa apua niiden hoitamiseen. – Paja on ihan parasta. – Ryhmän kontaktiharjoitukset ovat luoneet turvallisuutta ja luottamusta, auttaneet pois väkiväkiväydestä ja yliajattelusta; täällä saa olla oma itsensä. – Häpeästä on päässyt enemmän eroon, sosiaaliset ja henkiset voimavarat ovat parantuneet; päihteitten käyttö vähentynyt tosi paljon. – Hienoa, kun tulee uutta näkökulmaa omiin ongelmiin. – Monien kohtaamia vaikeuksia tuo esille. – Täällä saa näyttää tunteensa. – Aikataulussa on vielä tsemppaamista. – Viikonloppuna alkaa jo odottaa työpajaa.

– Olen ollut monessa pajassa, joissa jokainen tehnyt vain omaa juttuaan. Tämä on ainoa paja, jossa tekemisen kautta ryhmäytyy. – Omien tavoitteitten lisäksi yhteiset tavoitteet tukevat ryhmäytymistä. – Kun on esitys, on vastuu tulla pajalle, kun tietää että porukka odottaa. – Ohjelma on suunniteltu hyvin. – Kun seuraa muita, oppii ihan kauheasti, mitä on tiimi. – Tämmöisiä paikkoja pitäisi olla enemmän. –Yksi taika on siinä, että tänne ei voi tulla nonstoppina, vaan on kaksi aloitusta; mennään sillä porukalla, tehdään tiettyyn aikaan tiettyjä asioita, kaikki tekevät kaikkea; sitoudutaan siihen, että tehdään. – Täällä tuntuu, että

Rauhankuoro koolla. Laulu luo toivoa ja yhteisöllisyyttä.

on merkitystä sillä, että on paikalla. – Näytelmä syntyy ryhmässä, tärkeää on omakohtainen taso; jokaisen ääni kuuluu, tulee fiilis, tämä on mun oma rooli.

Kulkiessani tapaamisen päätyttyä kohti Tampereen rautatieasemaa, ihmettelin sitä, kuinka työpajalaiset olivat mukana keskustelussa, puhuen, kuunnellen ja kommentoiden toisten sanomisia, tai katsekontaktin kautta. Mieleeni muistui myös Sadun ja Timon puheet turvallisuudesta rajoista.

– Raja luo turvaa, vaikka sitä joskus joudutaan kovastikin vääntämään. Pajalaiset tietävät, että Timo pyörittää nilkkaa puoli kymmeneltä, totesi Satu. Timon kommentti siitä, että legioonalaisten esityksiä käyvät katsomassa ihmiset, jotka eivät ole koskaan ennen käyneet teatterissa, kertoi Legioonateatterin integroitumisesta ympäristöön ja yhteiskuntaan.

RAUHAN AJATUKSEN YLLÄPITOA
YHDESSÄ LAULAEN

Viime syksynä Legioonateatteriin perustettiin Rauhankuoro. Se sai avustusta tamperelaisten äänestyskannalla Mansen Massit -yhteisörahastoista. Entinen toiminnanjohtaja **Laura Järviluoma** kertoi, että kuoron perustamisen vaikuttivat Venäjän hyökkäyssota ja Lähi-idän vakava humanitaarinen kriisi ja sota. Lisäksi Suomessa lisääntynyt vihapuhe ja polarisaatio sekä huoli turvattomuudesta saivat ajattelemaan, että tarvittaisiin visioita kestävämmän rauhan ja vakauden mahdollisuuksista. Rauhankuoro menetti vuonna 2024 suu-

ren osan julkisesta rahoituksestaan, kun valtion rahoitus lakkautettiin. Edellisen kerran rauhantyön avustus lakkautettiin vuonna 1934.

– Rauhankuoron tarkoituksena on luoda toivoa ja yhteisöllisyyttä ja vähentää vastakkainasettelua. Tähän kuoroa johtamaan pyydetty yhteisömuusikko **Kata Lindberg** lisää, että rauha on tavoiteltava asia myös jokaisen sisäisessä maailmassa. Kata on ollut mukana Legioonateatterissa soittajana ja laulajana. Hän sovittaa valitut laulut kuorolle ja saa kuorolaiset innostumaan harjoituksissa.

Tuula Aho, yksi kuoron laulajista kertoi, että hän löysi kuorolaulun kumppaninsa kuoleman jälkeen.

– Laulaminen helpotti surua, toi iloa elämään. Jokaisella on oma ääni ja äänen kehossa värähtelyn kautta voi myös hoitaa itseään.

Rauhankuorossa on eri-ikäisiä naisia ja miehiä, nuorimmat yhdeksäntoista ja vanhin täytti juuri kahdeksänkymmentä. Osa on työpajalaisia ja entisiä legioonalaisia, osa opiskelee musiikkia. Se antaa Tuulan mielestä yhteisöllistä lisämerkitystä Rauhankuorolle. Taustalla on ikään kuin jokin suurempi asia. On hienoa, että ihmiset voivat eri ikäisinä lähteä uuteen.

– Kuorolaulu on parhaita tapoja olla tekemisissä ihmisten kanssa. Äänen kautta tulee läheinen yhteys toisiin. Voi olla yhteisössä ja kuitenkin erillinen, Tuula toteaa.

Kun lähden illan hämärtyessä kuoroharjoituksista Legioonateatterilta, mielessäni kaikuvat kuoron laulammat *Jäähvyäiset aseille* ja *Silta*. Liikutun uudelleen. Odotan kevään konserteja.

KÄSITYÖMESTARI HELENA VAARI HAKEE AIHEET LUONNOSTA

TEKSTI: TUULIKKI RITVANEN · KUVAT: JANNE SINISALO

Kirjoitin ihailmastani Helena Vaarista Naisten ääneen 2018. Suomalaisen Naisliiton Minna Canth-seminaarin ohjelmassa Jyväskylässä syksyllä 2024 oli käynti Suomen käsityömuuseumissa, missä oli laaja *Kuin rukous, Helena Vaarin kirkkotekstiilejä* -näyttely. Monelle naisliittolaiselle Helena Vaarin työt olivat uusi tuttavuus, vaikka hänen töistään oli laaja näyttely Helsingin Tuomiokirkon kryptassa 2019.

Helena Vaari kertoi Naisten äänen tarinaa tehdessämme valmistuneensa tekstiilisuunnittelijaksi 1987 Kuopion koti- ja taideteollisuusopilaitoksesta. Hän iloitsi pääsystänsä opiskelemaan käsityömasteriksi Rasikossa, Raisiossa. Jo 2019 hän oli tekstiilitaiteilija, muotoilija ja käsityömasteri.

Vaari on tehnyt 37 vuotta kirkkotekstiilejä ja niitä on kertynyt yli 450. Häntä voi pitää ensi sijassa kirkkotekstiilitaiteilijana. Hän on tehnyt 6 piispankaapua, viimeisimmät Turun arkkihiippakunnan piispa Mari Lepäselle ja Tampereen hiippakunnan piispa Matti Revolle.

– Kun käyn kirkossa valmisteilla olevien töideni kanssa, tunnen suurta kiitollisuutta saadessani tehdä työtä pyhään paikkaan. Voin olla yhtenä lenkinä kirkon taiteilijoiden ketjussa, Helena Vaari sanoo. Jokaisen tekstiilin hän suunnittelee ja valmistaa itse. Hän tutustuu kirkkoon, sen ja paikkakunnan historiaan huolellisesti. Hän haluaa, että tekstiilit tuovat iloa, lohtua ja voimaa kuten rukouksessa.

NEULA SIVELTIMENÄ

Helena Vaari työskentelee kotonaan Hollolassa, omakotitalossa, jossa kukkien kasvatusta on lähtenyt lapa-sesta.

Tekstiilitaiteilija,
käsityömasteri
Helena Vaari

1. Violetti antependium eli alttarin etuosan peittävä kirkkotekstiili, Luomaniemen kappeli 2. Haminan kirkon messukasukka.

Kotisivut
www.helenaavaari.fi

Videoita YouTubeissa:
Helena Vaari Design

Instagram
Helena Vaari

Facebook
Tekstiilitaiteilija
Helena Vaari

– Puutarha hoitaa minua ja minä sitä, hän sanoo. – Ympäriällä on puhdasta luontoa, metsää, kallioita ja soita, mitä rakastan ja mistä haen inspiraatiota. Valo, tuoksut ja rauha ovat hänelle tärkeitä. Ne vaikuttavat minuun solutasolla.

Vaari käyttää kollaasitekniikkaa, vapaata taidekirjontaa ja applikaatiota.

– Rakastan tehdä tätä työtä. En noudata kirjontatekniikoiden sään-

töjä, hän huomauttaa. Hänen tekniikkaansa on vaikea kopioida. Töitä on vaikea kuvata, ne ovat niin uskottavia ja ainutlaatuisia. Niitä on tutkittava läheltä ymmärtääkseen, miten neulaa voi käyttää siveltimenä ja miten langat ja kankaat ovat värejä. Langoissa kierre, kiilto ja väri ovat tärkeitä. Helena käyttää laadukkaita, parhaita raaka-aineita. Työt on tehty kestävästi kulutusta ja aikaa.

Kirkkotekstiilitilauksia tulee jatkuvasti. Viimeisimmät Helena Vaari on tehnyt Kangasniemen, Piikkiön ja Tornion kirkkoihin. Nyt työn alla ovat tekstiilit Malmin ja Kannuksen kirkkoihin.

Taiteilijan teoksia nähdään muuallakin kuin kirkkorakennuksissa. Päijät-Hämeen keskussairaalan uuteen osaan hän on tehnyt neljä isoa teosta ilahduttamaan potilaita. Hänen Neula siveltimenä -näyttelynsä muista taidetekstiileistä avautui helmikuussa Suvantotilassa Tampereella. Helmikuussa 2025 julkaistiin myös Helenan Vaarin tuottamana 25 minuutin video taiteilijan YouTube-kanavalla.

Helena Vaarille on myönnetty useita kunniamerkkejä: Hänet valittiin 2022 Päijät-Hämeen Vuoden yksityrittäjäksi. Arkkipiispa Tapio Luoma myönsi 2023 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kunniamerkin, Mikael Agricolan ristin, ja Suomalaisen Työn Liitto Design from Finland -merkin.

– Tämä tunnustus tuntuu tosi hyvältä. Olen sydämeltäni muotoilija. Ja samalla taiteilija ja käsityömasteri, taiteilija iloitsee.

– Merkki on myönnetty kokonaisuudelle, sille laajalle palvelulle, johon sisältyvät kirkkotekstiilien suunnittelu, valmistus sekä kirkkotilan historian, symboliikan ja värityksen huomioiminen, asiakaslähtöisyys, ergonomia, kirkkotekstiilien materiaalien asiantuntemus ja tekstiilien säilytyksen ja huollon suunnittelu. Työni on KOKONAISSUUS ensipalaverista viimeiseen tekstiilin osaan. Yhdessä kokonaisuudessa voi olla jopa 40 kappaletta tekstiilejä, Helena Vaari painottaa.

Kirkkotekstiileistä on julkaistu runsaasti kuvitettu taidekirja, *Neula siveltimenä*. Se on tietokirjailija Veijo Koivulan ja Helena Vaarin yhdessä kirjoittama.

Helena on aktiivinen toimija sosiaalisessa mediassa. Hän kouluttaa mm. symboliikasta ja tekstiilien hoitamisesta.

– Haluan kertoa kirkkotekstiilien taiteesta, kukaan muu Suomessa ei sitä tee.

Oi niitä aikoja -kirjan toteuttanut työryhmä koolla Torniossa lokakuussa 2022. Kuvassa vas. Pirkko Keskinen, Marjatta Björknäs, Kirsi Sand, Maija Kauppinen, Leena Pohjanloimu, Kirsti Pohjonen. KUVA: KIRSI SANDIN ALBUMI.

KIRJAN TUOTOLLA TUKEA VAPAUTUVIEN NAISVANKIEN OPIKSELUUN

TEKSTI: PIRKKO KESKINEN

Idea Oi niitä aikoja -kirjan tekemisestä syntyi Naisliiton kokousmatkan hotelliaamiaisella

Syksyllä 2022 julkaistun *Oi niitä aikoja* -kirjan tuotosta – noin 2200 euroa – on tähän mennessä käytetty yli puolet. Summa lahjoitettiin keväällä 2023 Kanta-Hämeen perhetyölle käytettäväksi vapautuvien naisvankien koulutuksen tukemiseen. Perhetyö toimii osana Kanta-Hämeen ensi- ja turvakotiyhdistystä.

Kirjan tuotosta on annettu avustusta erilaisten ammattiopiskelussa tarvittavien varusteiden hankintaan mm. automekaanikoksi ja kokiksi opiskeleville naisille. Lukiossa opiskelevia on tuettu oppikirjojen hankinnassa. Kaikki tuen saajat ovat kärsineet vapausrangaistustaan Hämeenlinnassa.

Hakemukset ovat olleet hyvin perusteltuja, kertoo Kanta-Hämeen ensi- ja turvakoti ry:n toiminnanjohtaja **Paula Arbelin**.

Oi niitä aikoja – kun naiset murtaavat lasikattoja sisältää 28:n eri aloilla, eri puolilla maata toimineen naisen kertomukset työurastaan ja työn ja yhteiskunnan muuttumisesta.

Kirja tehtiin, kuten sen alkulehdellä sanotaan ”Viestiksi jälkipol-

ville ajasta, jolloin varpuluudalla siivottiin, housut oli kielletty toimistossa työasuna, koulukodin johtajaksi pyrkivä nainen joutui miesten myllytyksen kohteeksi ja piispa kieltäytyi tervehtimästä naispappia...”

Idea kirjasta syntyi Suomalaisen Naisliiton kokous- ja seminaarimatalla Oulussa lokakuussa 2021. Hotelliaamiaisella istunut joukko muisteli työelämänsä vaiheita ja uransa aikana tapahtuneita yhteiskunnallisia muutoksia ja huomasi tarinat tallentamisen arvoisiksi. Saman tien ideoitettiin kokonainen kirja naisten työelämätarinoista ja sovittiin jatkosta. Kuuden naisen talkooryhmällä päätettiin aloittaa aineiston kerääminen heti ja koota mukaan mahdollisimman monia ammattialoja. **Maija Kauppinen** lupautui kirjan päätoimittajaksi ja **Marjatta Björknäs** lupasi ottaa vastuun taitosta.

Alusta alkaen oli selvää, että kirjan tuotto käytettäisiin tavalta tai toisella naisten aseman parantamiseen. Kevättalvella 2023 kirjatyoöryhmä päätti, että sillä tuetaan vapautuvia naisvankeja, ja huhtikuussa Maija Kauppinen kävi luovuttamassa lahjoituskirjan Kanta-Hämeen perhetyön edustajille.

KALEVALAISTEN NAISTEN LIITTO TEKI LOUHEN LUONTOLUPAUKSEN

90-vuotiaassa Kalevalaisten Naisten Liitossa kulttuuri ja talous kulkevat käsi kädessä. Jäseniä on Helsingistä Rovaniemelle, Vaasasta Ilomantsiin ja Ruotsissa Haaparannalta Göteborgiin.

TEKSTI: NUPPU ROUHIAINEN · KUVA: KATJA LÖSÖNEN

JUURET OVAT SYVÄLLÄ
JA PERINTEET KANTAVAT

Kalevalaisten Naisten Liiton arvot – kestävä kehitys, yhteisöllisyys, tasa-arvo sekä kauneus ja ilo – näkyvät jäsenyhdistysten juurevassa perinne- ja kulttuuritoiminnassa. Aiheina kulttuuri-illoissa ovat yhteinen innostus ja ilo esimerkiksi käsityö- ja ruokaperinteitä kohtaan. Tapahtumien aiheet liittyvät usein myös kalevalaiseen mytologiaan tai suomen kieleen.

Kansallispuikutuuletukset ja kansallispukihiihdot ovat suosittuja kautta maan aina Ruotsiin saakka. Kalevalakorut ovat myös näkyvä ja jäsenille rakas osa toimintaa, sillä Kalevalaisten Naisten Liitto omistaa Kalevala Koru Oy:n, jonka osingolla yleishyödyllinen sekä kaikille tavoitettava kulttuuri- ja perinnetoiminta rahoitetaan.

90-VUOTISJUHLAVUODEN
TEEMANA LOUHEN METSÄ

Koko juhluvuoden ajan toteutetaan Louhen luontolupausta, johon kuu- luvat Louhen metsäkeräys, Ilmastoitku ja vanhojen puiden suoje- lu.

Varoja vanhan metsän suoje- luun kerätään yhdessä Luonnonperin- tö- säätön kanssa. Tavoitteena on ostaa luontoarvoiltaan merkityksellinen metsä, suojella se ja nimetä se Lou- hen metsäksi.

– Haluamme säilyttää metsien kulttuuriperintöä seuraaville suku- polville, Kalevalaisten Naisten Liiton toiminnanjohtaja **Sirpa Huttunen** sanoo.

Toiminnanjohtaja Sirpa Huttusta kiehtoo ajatus pitkästä jatkumosta, joka on loputon inspiraation lähde. Hän etsii jälkiä ennen meitä eläneistä ihmisistä ja ihailee, miten nykyaikaiset taidet ja kulttuuria perinteiden pohjalta.

Kalevalaiset Naiset haastavat kaikki mukaan Louhen metsäkeräykseen.

ILMASTOITKU 16.5.
EDUSKUNTALON PORTAILLA

Kalevalaiset Naiset ovat tilanneet kansanlaulaja **Eila Hartikaiselta Ilmastoitkun**, joka on moderni runolauluteos. Sen avulla puretaan

ilmastoahdistusta yhdessä laulam- malla.

– Haluamme muuttaa nykyistä elämäntapaamme luontoa kunnioit- tavampaan suuntaan, Sirpa Huttu- nen kertoo. – Ilmastoitkusta ja myös Kalevalan runoista löytyy kuvauksia luonnon elollistamisesta ja ihmisen vastavuoroisesta asenteesta luontoa kohtaan. Kun annamme luonnolle, se antaa takaisin.

Kalevalaiset Naiset kutsuvat kaikki naisjärjestöt mukaan suojelemaan metsien kulttuuriperintöä. Osallistu Louhen metsäkeräykseen ja tule mukaan laulamaan kansamme Ilmastoitkua 16.5. klo 12 Eduskuntatalon portaille. Jokainen voi myös retkeillä lähimetsässä ja tunnistaa vanhoja puita sekä aistia niiden tarinaa.

PAIKALLISYHDISTYKSET TOIMIVAT VIREÄSTI

TEKSTI: KIRSI SAND

VAASAN KALEVALAISTEN YLIHYVÄ-HANKE ELÄVÖITTÄÄ KANSANPERINNETTÄ

Vaasan Kalevalaisten (perustettu v. 1943) toimintaa siivittävät omape- räisyys ja rohkea tarttuminen uusiin hankkeisiin. Yhdistys ideoi ja toteutti v. 2021 ensimmäisen *kansallispuku- hiihdon*. Kansallispuvuissa latuja las- kettelevat naiset olivat hetkessä hitti sosiaalisessa mediassa ja tapahtuma herätti huomiota myös valtakunnal- lisessa mediassa. Kansallispukihii- toja on sittemmin järjestetty useissa kaupungeissa eri puolilla Suomea. Vuoden 2025 hiihtokauden avasivat Mikkelin Kalevalaiset loppiaisena.

Juhlavuoden teema, metsä ja luon- to, on aina ollut tärkeä Vaasan yhdis- tyksen toiminnassa. On tehty retkiä luontoon ja käyty mm. savusaunassa ja suouinnilla Kauhajoen Kammissa.

Elävä kansanperinne on kaiken toiminnan innoittaja. Juhlavuon- na halutaan nostaa esiin erityisesti paikallista perinnettä. Yhdistyksen käynnistämä Ylihyvä-hanke keskit- tytty kotiseutuun, pohjalaisuuteen ja vaasalaisuuteen.

– Ylihyvä-hanke koostuu musiik- ki- ja käsityöpajakokonaisuudesta, jossa vaasalaisuutta ja Pohjanmaa- ta käsitellään laulaen ja käsitöitä tehden, yhdistyksen puheenjohtaja **Riikka Paakkunainen** ja hallituksen jäsen **Anne Seijari-Damski** kerto- vat. – Työpajojen tarkoitus on luoda kulttuuriperinnöstä uusia tulkinto-

ja. Pohjanmaan kautta -kansanmu- siikkiosiossa olemme perehtyneet kansanmuusikko **Amanda Kau- ranteen** johdolla runolauluihin, arkkiveisuihin ja rekilauluihin. Kä- sityöperinteeseen tutustumme mm. museokäynneillä, perehdymme van- hoihin käsityömalleihin ja tuomme niistä ideoita nykypäivään.

Ylihyvä-hankkeelle on saatu rahoi- tusta Kalevalaisten Naisten Liitto ry:n Elsa Heporaudan ja Elsa Vuorijoen rahastoista, Etelä-Pohjanmaan Kult- tuurirahastosta ja Vaasan Aktiasää- tiöltä.

Vaasan yhdistys järjestää vuo- sittain elokuun alussa kansallispu- kutuuletuksen, joka on kerännyt runsaasti osallistujia ja yleisöä. Yh- distyksellä on pieni kansantanssiryh- mä sekä pari vuotta sitten perustettu oma kuoro, *Maanvaivat*, joka esittää vanhoja kansansävelmiä.

– Suomalaiset kansanlaulut ovat usein surumielisiä. Maanvaivojen kappaleet ovat aitoja vanhoja kan- sanlauluja, joukossa jokunen irlan- tilaisperäinenkin kansanlaulu. Oh- jelmistossa on myös jonkin verran poppia, Riikka Paakkunainen kertoo. – Viime kesänä olimme esiintymäs- sä Kaustisten kansanmusiikkifesti- vaalilla.

OULUN KALEVALAISET LAHJOITTIVAT
LOUHEN METSÄLLE

Liiton juhluvuosi näkyy Oulu Ka- levalaisten (perustettu v. 1943) toi- minnassa ja viestinnässä. Luonto ja metsä ovat vahvasti mukana vuoden teemassa.

– Starttasimme juhluvuoteen jo viime vuonna. Lahjoitimme Louhen

metsäkeräykseen 1000 euroa Älä osta mitään -päivänä. Summa koos- tui vuosittain hyväntekeväisyyteen tai luonnon hyväksi budjetoidusta rahamäärästä sekä hallituksen jäsen- ten tekemästä lahjoituksesta. Myös jäsenistöä on kannustettu keräyk- seen, sanoo yhdistyksen puheenjoh- taja **Pia Pynttari**.

– Osallistumme tänä vuonna kan- sallispukihiihtoon jo neljättä kertaa ja retkeilemme Oulun uudella luon- nonsuojelualueella toukokuussa. Suunnitteilla on Oulun yliopiston tutkijan vierailu jäsenillä syys- kaudella.

Oulun yhdistys kokoontuu kuu- kausittain lukuun ottamatta kesä- kuukausia. Yhdistys on järjestänyt tapahtumia, joissa on esiintynyt joko paikallisia tutkijoita, taiteilijoita tai käsityöyrittäjiä. Yhdessä on käyty myös konserteissa, museossa ja tai- denäyttelyissä.

– Suosituin tapahtumamme on elokuun alussa järjestettävä kan- sallispuikutuuletus, johon osallistuu jäsenten lisäksi joukko muita tuulet- taja ja lisäksi yleisöä, Pia Pynttari sanoo.

Oululaiset osallistuvat myös vuo- sittain Sugrifest-viikon tapahtumien järjestämiseen. Sugrifest on loka- kuussa vietettävä suomalais-urgri- laisten kansojen sukukansapäivä.

Kesällä 2024 yhdistys teki matkan silloiseen Euroopan kulttuuripääkau- punkiin Tarttoon. Matkalle osallistui oululaisten lisäksi kalevalaisia muis- ta jäsenyhdistyksistä. Kokemus oli kiinnostava, etenkin, kun Oulun kau- punki ja sen lähikunnat parhaillaan valmistuvat tulevaan Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoteen 2026.

Kansallispukihiihdon tunnelmaa: Vaasan Kalevalaisten iloinen joukko lähdössä ladulle Kasarminpuistossa 16.2.2025. KUVA: VAASAN KALEVALAISET

Oulun Kalevalaisten kansallispuikutuuletuksessa elokuussa 2024 nähtiin upeita kansallispujukuja. KUVA: HENNAMARIA RANTAKEISU

Minna Canth -seminaari

NAISTEN ÄÄNI 10 VUOTTA

6.4.2025 KLO 11-14

Hotel Arthur, juhlasali,
Vuorikatu 19, 00100 Helsinki

OHJELMA

KLO 10.30 ILMOITTAUTUMINEN

KLO 11.00

TERVETULOSANAT

Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja Nappu Rouhiainen

MENNEISYYDEN JÄLJILLÄ -PODCAST

Lotta Vuorio

NAISTEN ÄÄNEN UUSI KYMMENVUOTISKAUSI

FT Maritta Pohls

MUISTAMISET

LOTTAGALLERIA

Museonjohtaja Saija Ylitalo, Lottamuseo

KLO 12.15 - 13.00 KAHVITARJOILU

KLO 13.00

MUSIIKKIESITYS:

NAISET JA HEIDÄN ROOLINSA SUOMEN MUSIIKKIELÄMÄSSÄ
Sopraano Eva-Christina Pietarinen ja pianisti Joel Papinoja

KLO 13.55 HYVÄÄ KOTIMATKAA

Puheenjohtaja Nappu Rouhiainen

Ilmoittautuminen ruokarajoitteineen **26.3.2025 mennessä**
os. toimisto@suomalainennaisliitto.fi.

Osallistumismaksu 25 € Suomalaisen Naisliiton tilille
FI2815743000023935 **26.3.2025 mennessä**.

Majoitus Hotelli Helka, Pohjoinen Rautatienkatu 23,
00100 Helsinki. Jokainen varaa ja maksaa itse yöpymisensä,
www.hotelhelka.com. Varauuskoodilla SUNA25,
alennus 12 % päivän hinnasta.

Tiedustelut: Raili Ilola, raili.ilola@luukku.com.

Suomalainen
Naisliitto

NAISTEN ÄÄNI
2015 2025
Naiset näkyviin

Suomalainen
Naisliitto

Yhdessä tasa-arvon asialla

www.suomalainennaisliitto.fi

Merta, saaristoa, kulttuuria ja historiaa

SUOMALAISEN NAISLIITON KESÄPÄIVÄT

18.-20.7.2025 VAASASSA

Tutustumme mm. TV:stä tuttuun Strömsöhön
ja UNESCON maailmanperintöalueeseen
Raippaluodon saaristossa sekä vaasalaisiin,
rajoja rikkoneisiin naistaiteilijoihin ja
Vanhan Vaasan historiaan.

Raippaluodon silta.
KUVA: KIRSI SAND

Kesäpäivät järjestää
Vaasan Suomalainen Naisklubi ry.

TERVETULOA VAASAAN!

Tarkemmat tiedot ohjelmasta, majoituksesta ja maksuista
lähetetään yhdistyksille erikseen. Seuraa myös Naisliiton
kotisivua www.suomalainennaisliitto.fi.

Lisätietoja Marjatta Björknäs
marjatta.bjorknas@gmail.com

LIITY NAISLIITTOLAISTEN AKTIIVISEEN JOUKKON!

Liitolla on kuusi vireää jäsenyhdistystä: Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Oulu, Tornio ja Vaasa.

EDISTÄMME naisten asemaa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. TARJOAMME yhteisöllisyyden iloa ja voimaa · mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa ·
laajan naisverkoston · seminaareja, kiinnostavia tapahtumia ja virkistäviä jäseniltoja · jäsenlehden Minnan

Tervetuloa mukaan!

OTA YHTEYTTÄ: toimisto@suomalainennaisliitto.fi · Suomalainen Naisliitto ry · Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki